

Het roer om deel 1

Broeden op yoghurt

Jarenlang waren ze manager bij een bank, vrachtwagenchauffeuse of rietdekker. En toen ging het roer om... Deel 1 in een serie over mensen die een opvallende carrièreswitch maakten.

door Gisette van Dalen Heemskerk foto Sjaak Verboom

Statig ligt 'Bongastate' in het weidse Friese land. De altijd aanwezige wind blaast stevig tegen de muren en daken van de oude stelpboerderij en zijn stallen. „In de winter kan het hier goed spoken”, glimlacht Chris de Jong. Sinds vijf jaar geleden mag hij zich eigenaar van de boerderij noemen. Dagelijks verzorgt hij samen met een werknemer ruim vierhonderd schapen.

De geschiedenis van De Jong is herkenbaar voor veel boerenzoons. Zijn oudste broer wilde boer worden. Zijn jongste broer koos ook voor het boerenvak en nam uiteindelijk het ouderlijk bedrijf over. Voor de tweede zoon was er geen toekomst in het bedrijf. De Jong studeerde bedrijfseconomie. Jarenlang dompelde hij zich onder in het bedrijfsleven. In zijn laatste functie, hoofdprocesmanagement van het internationale betalingsverkeer bij de Royal Bank of Scotland, bevroop hem steeds vaker het gevoel dat het werk waar hij mee bezig was nergens over ging. „Het was een mooie baan, maar het stond vaak zo ver van de werkelijkheid af. Ik was er bijvoorbeeld voor verantwoordelijk dat stortingen in het internationale betalingsverkeer zo snel mogelijk werden opgelost. Gebeurde dat niet tijdig, dan dreigden er enorme claims. Het concreet oplossen van een incident gebeurde echter door een ander bedrijf, ver van mijn bed, in India.”

Passie voor dieren

De Jong las boeken en dacht na over welk ander werk bij zijn interesses en vaardigheden zou passen. „Ik vond het best moeilijk om te ontdekken wat mijn passie was. Mijn vrouw Anneke gaf de gouden tip. Zij zei tegen me: 'Als we een rondje fietsen en je ziet een koppel koeien, dan ben ik je kwijt.' We hadden niet eens een huisdier, maar ze had gelijk. Ik heb altijd mijn passie voor dieren gehouden.” De Jong besloot het roer om te gooien en boer te worden. Het echtpaar woonde in Amersfoort. Daar lag de grondprijs op 75.000 euro per hectare, in Friesland bleek dat 30.000 euro te zijn. Dus oriënteerde de familie De Jong zich op het hoge noorden. „Koeien bleken een te grote investering te zijn. Bovendien liepen we dan tegen het melkquotum aan. Mijn broer had inmiddels melkschapen. Naar schapenmelk was vraag. En zo ben ik gestart met dit bedrijf.”

De verandering was groot. „Ik weet dat ik generaliseer. Maar bij de bank zitten mensen

in pak met stropdas én een masker voor. Zij zeggen alleen wat hun baas toestaat. Ik ervaar het werken op mijn boerderij als het échte leven. Ik geniet van de vrijheid en de ruimte.”

Fysiek zwaar

De Jong moest het wiel grotendeels zelf uitvinden. „Af en toe meewerken op de boerderij is heel anders dan de verantwoordelijkheid voor een bedrijf dragen. Neem alleen al de voeding van de beesten. Ze moeten een topantsoen hebben. Op papier kun je de samenstelling van de voeding kloppend hebben, maar in de stal kan dat toch nog anders uitpakken. Ook fysiek vond ik het de eerste tijd zwaar.”

Tegenslagen bleven niet uit. De crisis sloeg toe. „Schapenzuivel is duurder dan die van de koe of geit. Dat maakt dat de vraag fors is afgenomen. Fabrieken halen de melk nu uit Zuid-Europa. Daar kopen ze het ver onder onze kostprijs in.”

De schapenboer ziet twee typen melkschapenbedrijven: de grote en de kleinere boeren. De kleinere bedrijven, die de verkoop van hun producten zelf in de hand houden, zullen waarschijnlijk nog wel kunnen voortbestaan. Voor de grotere bedrijven die hun melk aan de fabriek leveren, ziet De Jong nauwelijks toekomst.

Ondanks dit sombere beeld houdt hij zelf de moed er wel in. „Onlangs heb ik een gesprek met de bank gehad. En voor het eerst zijn ze bereid om weer in mijn bedrijf te investeren. Met dank aan het product dat ik sinds kort maak: schapenyoghurt.”

Gouden greep

De tip om yoghurt te gaan maken, kreeg De Jong van een Australische schapenboer. „Hij was op bezoek in deze regio en vond het leuk om op mijn bedrijf te kijken. Onze problemen waren voor hem heel herkenbaar. Letterlijk zei hij: 'Bij ons was het precies hetzelfde geëmmer. Daarom was hij yoghurt gaan maken. Een gouden greep. Hij was van 200 schapen naar 1200 gegroeid. Hij exporteerde zijn product zelfs naar China en de VS. Hij adviseerde mij om dezelfde slag te maken.’”

Voor dertig euro schafte de schapenboer een set om yoghurt te maken aan. „Het recept kreeg ik van de Australische boer. Vervolgens ging ik met zeven potjes aan de slag. Eerst de melk verwarmen, terugkoelen, yoghurtcultuur toevoegen en dan laten broeden. Het leverde een fantastisch product op. Een van de boerderijen vlak in de buurt kan op grotere schaal yoghurt maken. Daar laat ik nu mijn yoghurt produceren.” Trots opent De Jong een plastic emmertje. De yoghurt smaakt zacht en vol. Stevig en romig. „Hier voegen zelfs kinderen geen suiker aan toe. Dat komt omdat de melk zoeter is dan die van bijvoorbeeld een koe. De meeste mensen vinden mijn yoghurt ook veel lekkerder dan geitenyoghurt. Daar proef je de bok erbovenuit. Nog een voordeel: ze is steviger, maar veel minder vet dan Griekse of Turkse yoghurt. Bovendien is schapenyoghurt rijk aan proteïne, calcium, fosfor, vitamine B2 en B12. Zelfs mensen met een koemelkallergie kunnen dit prima eten.”

Sinds een half jaar staat de schapenyoghurt bij een aantal supermarkten in Leeuwarden en omstreken. Verder is De Jong in gesprek met enkele landelijke ketens. De eerste keten gaat binnenkort de yoghurt testen in enkele winkels. „Als dat goed loopt, volgen de andere winkels. Mijn product past

„Ik zie het direct als er wat met mijn beesten aan de hand is”

bij de trend dat mensen willen weten waar hun voedsel vandaan komt.”

Vechtersbaasjes

De Jong stapt in een van de stallen over het hek. Hij hurkt neer tussen de beesten. „Janneke komt meestal als eerste op me af.” En inderdaad. Terwijl de rest van de kudde van een afstandje toekijkt, laat Janneke zich aaien. „Ik geniet van de variëteit van mijn kudde. Er zitten aanhankelijke dieren tussen, er zijn ook vechtersbaasjes. Jonge schapen zijn net pubers. Ze komen vaak nieuwsgierig op me af. Ik zie het direct als er wat met mijn beesten aan de hand is.”

Naast de verkoop van producten genereert De Jong ook inkomsten door het aanbieden van workshops Leidinggeven en Teambuilding. „Omdat je baan moet passen bij je interesse en vaardigheden, wil ik niet alleen maar

de hele dag in de stal lopen. Door workshops te geven, verbind ik twee werelden aan elkaar. Bezig zijn met de schapen is leerzaam én confronterend voor iedereen.”

Als hobby heeft De Jong in de avonduren een hbo-studie theologie gedaan. Het beeld van herder en schaap in de Bijbel kreeg in de afgelopen jaren veel meer betekenis voor de schapenboer. „In de Bijbel is de Heere Jezus de Goede Herder, maar ook het Lam. In mijn workshops richt ik me ook op theologen en kerkenraden. Ik laat hen bijvoorbeeld een koppel schapen verhuizen. Dat is een heel leerzame oefening. Ga je ze opjagen? Dan raken ze in paniek.

Stel je ze rustig op hun gemak, dan zien ze de opening waar ze door kunnen. Goed je kudde leiden is zowel voor boeren als voor theologen heel belangrijk.”

www.bongastate.nl

„Het werken op mijn boerderij ervaar ik als het echte leven”